

Alla är vi Charlie?

En diskursanalys av kampanjen #JeSuisCharlie på Twitter

Hanna Abrahamsson
Evelina Oskarsson

Sociologiska institutionen
Kandidatuppsats, 15 högskolepoäng
Vt 2016

Förord

Vi vill tacka vår handledare, Ingrid Schild, för alla stunder av diskussion och reflektion och för ditt tålamod och din positivitet i vårt virrvarr av tankar och idéer. Vi vill också rikta ett stort tack till Åsa Gustafson och Ragnar Lundström – not all heroes wear capes.

Sammanfattning

Uppsatsen har haft som mål att skapa förståelse för hur hashtagkampanjen #JeSuisCharlie kom att användas på den sociala medieplattformen Twitter efter attacken mot satirtidskriften Charlie Hebdo i Paris, den 7 januari 2015. Med kritisk diskursanalys som metod har vi sökt studera på vilka sätt vissa twittrare använde sig av kampanjen och hur de identifierade sig med Charlie. Charlie Hebdo kom för vissa twittrare att bli en symbol för det fria ordet, men det fanns även de som inte ville ställa sig bakom Charlie Hebdos budskap. Vi har därför också sökt analysera det avståndstagande som formulerades mot kampanjen bland vissa twittrare. Detta till följd av de reflektioner som uppstod över att så många valde att identifiera sig med en tidning som tidigare kritiserats för att vara islamofobisk. Analysen visar hur #JeSuisCharlie därmed kom att bli en tvetydig och komplex symbol för yttrandefrihet, som också bidrog till att reproducera konfliktlinjer mellan det demokratiska ”Väst” och de muslimska ”Andra”.

Nyckelord: Twitter, Charlie Hebdo, #JeSuisCharlie, Kritisk diskursanalys, Diskurs

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	3
1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	8
2 Bakgrund	9
2.1 Charlie Hebdo	9
2.2 Bildsatir i en västerländsk kontext	10
3 Tidigare forskning	12
3.1 Forskning om Twitter	12
3.2 Hashtags som verktyg i en meningsskapande process	13
3.3 Den västerländska kontexten påverkar vårt meningsskapande	15
4 Metod och Data	18
4.1 Kritisk diskursanalys definierat av Norman Fairclough	18
4.2 Datamaterial	20
4.3 Urval	21
4.4 Gruppbildning inom diskursanalys	23
4.5 Twitter som forskningsområde och dess begränsningar	24
4.6 Etiska aspekter	24
5 Analys	26
5.1 Ett uttryck för solidaritet, och hotet mot yttrandefrihet	26
5.2 Clash of the Civilizations?	28
5.3 Vi vet att du är något, men vad är du inte?	30
5.4 Att vara, eller icke vara, Charlie	32
6 Slutdiskussion	37
Referenser	40

1 Inledning

Den här uppsatsen handlar om det offentliga samtalet efter terrorattentatet mot Charlie Hebdos redaktion i Paris, den 7 januari 2015. Mer specifikt är vi intresserade av hur det kom till uttryck på sociala medier, och inom ramen för hashtagkampanjen #JeSuisCharlie på Twitter.

Satirtidskriften Charlie Hebdo drog stor uppmärksamhet till sig år 2006. Tidskriften valde då att återpublicera de tolv Muhammed-teckningarna som tryckts av danska Jyllands-Posten i september 2005, vilket hade orsakat världsomfattande protester där de protesterande ansåg teckningarna vara islamofobiska (SVT, 20150108). Två muslimska samfund valde att stämma tidskriften för publiceringen av Muhammed-teckningarna, då de ansåg att teckningarna förolämpade islam och muslimer, genom att koppla samman dem med terrorister (SVT, 20070524). År 2007 valde domstolen där fallet togs upp att fria tidskriften från anklagelserna, då de ansåg att teckningarna inte förnedrar muslimer i allmänhet utan var riktade mot militanta fundamentalister (ibid).

Den västerländska bildsatiren är en kulturbunden tradition, den är kodad efter vår specifika västerländska kultur och är präglad av sin historiska kontext. Därför kan det vara svårt att förutsätta att det kan vara en global företeelse som upplevs och tolkas på samma sätt transnationellt. I den västerländska bildkulturen är det lite som hålls heligt - kyrkan, monarkin och makthavarna har i århundraden häcklats (SvD, Johannesson, 20060212). En vanligt förekommande företeelse i den västerländska bildsatiren är det fokus man lägger vid människogestalten. Människans kropp och ansikte kan genom bildsatir och karikatyrer användas för att avbilda positiva och negativa särdrag som finns. Men vad som anses vara positiva och negativa särdrag är kontextbundet och starkt förknippat med den kultur, samt politisk och historisk kontext man befinner sig i (ibid).

Charlie Hebdo har vid ett flertal gånger publicerat bildsatir föreställande profeten Muhammed, vilket i den västerländska kontext vi befinner oss i kan ses som oproblematiskt. Dock innebär den visualisering som en tecknad bild utgör att den kan tolkas på många sätt. Speciellt då den är utformad efter den sociala- och politiska kontext Charlie Hebdo befinner sig i. Hur de som befinner sig utanför den västerländska kontexten tolkar samma bild kan därför vara helt

annorlunda. Inom islam är det förbjudet att avbilda profeten Muhammed (Dyer, 1997) och de som befinner sig utanför det västerländska samhället har inte samma tradition inom bildsatiren, vilket gör det möjligt att anta att reaktioner som den av det muslimska samfundet 2006 inte är helt oförutsägbara.

Charlie Hebdo gick från att vara en fransk satirtidskrift till ett globalt fenomen den 7 januari 2015, då redaktionen till tidskriften attackerades av två beväpnade män. Det islamistiska terroristattentatet mot Charlie Hebdo var en tragisk följd av att tidningen återigen publicerat Muhammed-karikatyror. Sammanlagt tolv personer sköts till döds, varav ett av offren var polis. Bland offren fanns fyra av redaktionens kända tecknare: Stéphane Charbonnier, Jean Cabut, Georges Wolinski och Bernard Verlhac (SVT, 20150108). De två attentatsmännen sade sig tillhöra en gren av al-Qaida och ville hämnas de publicerade teckningarna på profeten Muhammed (SVT, 20160107). Efter attentatet sattes Frankrike i landssorg, där många av världens nationer sörjde med landet. Omvärlden reagerade starkt på denna traumatiska händelse och många av världens ledare såväl som medborgare fördömde handlingen (SvD, 2015).

När en händelse av traumatisk karaktär sker i ett sammanhang vi kan identifiera oss med, kan den ses som ett kulturellt trauma. Kulturella trauman inträffar när medlemmar av ett kollektiv känner att de blivit utsatta för en händelse som djupt påverkar det kollektiva medvetandet (Alexander et al, 2004). Traumatisk status tilldelas en händelse, inte beroende av den faktiska skada den orsakar, utan för att fenomenet upplevs ha skadliga effekter för den kollektiva identiteten. Det är vad en händelse har för mening för det kollektiva som skapar känslan av rädsla och chock, inte händelsen i sig (Alexander et al, 2004).

Twitter är en mikroblogg där användaren har 140 tecken på sig att formulera en kommentar. En kommentar kan vara att skriva en text, att posta en länk, att ta en bild eller att diskutera ett ämne med andra. Hashtags (#) är ett verktyg för att kategorisera meddelanden under specifika ämnen. Sedan lanseringen av Twitter 2006 har mediet kommit att bli ett massfenomen. Från 2013 har aktiva twittrare stigit till ett antal av över 200 miljoner och Twitter som fenomen har spridits globalt (Weller et al, 2014). Twitter blir allt vanligare som en plats för politiska debatter och som en källa till information i realtid kring traumatiska och katastrofala händelser runtom i världen.

Mediet har visat sig vara av vikt för människor efter traumatiska händelser, då effekterna av händelser har resulterat i en direkt reaktion av sökande efter information som ännu inte presenterats i massmedia. Det har även fungerat som ett sätt för människor att direkt kunna visa solidaritet och sympati för de drabbade (ibid).

Bara timmar efter attentatet ville Joachim Roncin, chefredaktör på en fransk tidning, visa sin solidaritet för offren på satirtidskriften Charlie Hebdos redaktion. Genom sitt Twitterkonto skapade han en illustration med texten ”Je Suis Charlie”, vilket på svenska betyder ’Jag Är Charlie’. Illustrationen ”Je Suis Charlie” blev till en hashtag på Twitter och fick stort genomslag på ett flertal sociala medier. Under en intervju med BBC uttrycker Joachim Roncin sin egen syn på varför hashtagen fick ett sådant globalt genomslag. Han menar att #JeSuisCharlie tog ett uttryck av gemenskap, där individer runt om i världen försökte skapa sig en gemenskap kring det som hade hänt (BBC, Devichand, 2016). Hashtagen användes som ett sätt att visa solidaritet för offren, och delades på Twitter 1,5 miljoner gånger den första dagen och omkring 6 miljoner gånger under veckan som följde efter attentatet (ibid).

Men alla de twittrare som följde utvecklingen och engagerade sig på Twitter efter attacken, ville inte vara Charlie. Reflektioner uppstod efter att så många tog ställning för en tidskrift som i somligas ögon ansågs vara islamofobisk. Det fanns bland många en oro för att muslimer skulle som följd av attacken komma att bli stigmatiserade i Frankrike, då motiven bakom attacken var religiösa (Huffpost Religion, Kuruvilla, 20150109). Många ville visa solidaritet för offren, utan att nödvändigtvis behöva ställa sig bakom tidskriften Charlie Hebdo. Det är med grund i detta viktigt att studera hur det offentliga samtalet utvecklas och tar form efter traumatiska händelser, som till exempel terrorattentat. Detta eftersom det kan få konsekvenser, socialt och politiskt, för hur händelserna hanteras och påverkar samhällsutvecklingen. Det är också intressant att studera hur sociala medieplattformar, som exempelvis Twitter, påverkar det offentliga samtalet vid sådana tillfällen. Just det här fallet är, mot bakgrund av dessa argument, ett särskilt lämpligt fall att studera. Detta leder oss in på syfte och frågeställningar för denna uppsats.

1.1 Syfte och frågeställningar

Denna uppsats syftar till att studera hur det offentliga samtalet utvecklas efter en händelse som upplevs som traumatisk för ett samhälle och för den kollektiva identiteten. Uppsatsen syftar mer specifikt till att studera de diskurser som formerades på Twitter under hashtaggen #JeSuisCharlie efter terrorattentatet mot den satiriska tidskriften Charlie Hebdos redaktion i Paris, den 7 januari 2015. Vi är särskilt intresserade av att studera vilken betydelse kampanjen #JeSuisCharlie fick i det offentliga samtalet som fördes kring attentatet, och vad den hade för betydelse för de som visade stöd eller tog avstånd ifrån den. Då sociala medier idag spelar en stor roll för hur det offentliga samtalet förs, och eftersom #JeSuisCharlie är ett exempel på ett socialt mediefenomen som fått mycket stort genomslag, är vi därför intresserade av att studera hur den här kampanjen kom till uttryck på just Twitter.

De frågor vi ställer oss är:

- Vilka betydelser tillskrivs hashtagkampanjen #JeSuisCharlie, i de diskurser som formeras omkring denna på Twitter?
- Hur formuleras stöd och solidaritet med Charlie Hebdo?
- Hur formuleras avstånd och distans till Charlie Hebdo?

2 Bakgrund

För att förstå analysen av vårt urval av tweets är det av stor vikt att förstå bakgrunden till bildsatir och hur den kan förstås ur en västerländsk kontext. Det är även av relevans att få en inblick i vad Charlie Hebdo är, dess bakgrund och en del av de faktorer som anses ligga till grund för attacken den 7 januari 2015.

2.1 Charlie Hebdo

Charlie Hebdo är en fransk vuxensatirtidskrift som har sitt ursprung i 1960-talet i sin föregångare Hara-Kiri. Tidskriften utger sig för att vara en satirtidskrift som med sina teckningar försöker med hjälp av humor slå mot etablissemangen (BBC, Devichand, 2016). Enligt Hugh Schofield är satirtidsskriften en del av en fransk journalistisk tradition som sträcker sig tillbaka till den franska revolutionen, där traditionen kombinerar vänsterradikalism med en råhet som ofta gränsar till det oanständiga (BBC, 20150108). Under sina tidiga år låg fokus på att rikta kritik mot monarkin, men numera riktar sig tidskriften och dess innehåll främst till att göra satir av politiker, rättsväsendet, banker och religion (ibid).

En tidigare medarbetare på Charlie Hebdo, Oliver Cyran, har riktat kritik mot tidskriften. Han menar att tidningen blev allt mer islamofobisk efter terrorattackerna i USA den 11 september 2001 (SVD kultur, 20150112). Cyran har analyserat olika illustrationer och menar att när Charlie Hebdo häcklat andra religioner, så som kristendomen med fokus på den katolska kyrkan, har satiren haft rötter i en lång kamp mot den rådande makten och etablissemangen i landet. Den satir som riktas mot islam får en annan innebörd då den riktar sig mot medlemmar av en, i Frankrike, minoritetsreligion med kopplingar till landets koloniala förflutna (ibid).

År 2011 attackerades och förstördes Charlie Hebdos redaktion av en bomb, då tidningen valt att publicera fler Muhammed-teckningar. Ingen av de anställda kom till skada vid attentatet. Efter detta attentat förekom både hot och uppmaningar till redaktionen på tidskriften av flera jihadistsajter på internet (DN, 20150107). Nyåret 2012/2013 publicerade tidskriften en tecknad biografi över profeten Muhammed. Till skillnad från tidningens tidigare publikationer hade detta projekt inte till syfte att vara satirisk, utan idén bakom detta låg i att utmana den muslimska världen i dess tradition att inte avbilda Muhammed (ibid).

2.2 Bildsatir i en västerländsk kontext

Charlie Hebdo har vid ett flertal gånger publicerat bildsatir föreställande profeten Muhammed, vilket i den västerländska kontext vi befinner oss i kan ses som oproblematiskt. Dock innebär den visualisering som en tecknad bild utgör att den kan tolkas på många sätt (Johannesson, SvD, 20060212), speciellt då den är utformad efter den sociala- och politiska kontext Charlie Hebdo befinner sig i. Hur de som befinner sig utanför den västerländska kontexten tolkar samma bild kan därför vara helt annorlunda. Inom islam är det förbjudet att avbilda profeten Muhammed och de som befinner sig utanför den västerländska världen har inte samma tradition inom bildsatiren, vilket gör att en reaktion på detta inte är helt oförutsägbar. Detta gör att det går att reflektera över om huruvida satir förstås på samma sätt i andra sociala och politiska kontexter, eller om effekten av det blir en fråga om endast förolämpning och ogrundad provokation, beroende på vem som tolkar den.

Bildsatir har genom historien använts av länder i det västerländska samhället som ett sätt att slå uppåt mot makten och etablissemangen. Europeisk bildsatir har även en månghundraårig tradition av att puckla på varandra visuellt inom Europa genom att skapa stereotyper av nationella egenheter. Satir är inprogrammerat i det västerländska tänket och förknippas ofta med konstfrihet och yttrandefrihet (ibid).

Hur satiren utvecklas och tar sig ytring har genom tiderna haft en direkt koppling till den politiska och sociala kontext som då varit rådande. Ett exempel på detta är under 1800-talet, då nationalstaterna i Europa grundades och en aggressiv expansionspolitik och kolonialisering av andra kontinenter utvecklades. Slavhandeln blev ett faktum och den neutrala skildringen av mörkhyade gick över till nidsbilder, som följde av det politiska klimat som följde denna utveckling. Det satiriska bildklimatet i Europa blev under denna tid allt hårdare, där de som drabbades hårdast av de bosatta i Europa var judarna. Den satir som gjordes på redan utsatta grupper under denna tid var ytterst grov och kan ifrågasättas om den ens borde benämnas som satir (ibid).

En tanke som väcks är huruvida det finns någon begränsning av satir, och om den är en så stor del av den västerländska kulturen, att det ibland förbises huruvida man verkligen sparkar uppåt eller nedåt på redan marginaliserade grupper. Då bildsatir ständigt speglar den västerländska

kontext vi befinner oss i kan det reflekteras över om andra sociala och politiska kontexter, skilda från den västerländska, ska förstå och acceptera den. Eller om detta är ett sätt för västvärlden att visa på en hegemoni och hävda vår rätt att tycka vad man vill oavsett om detta sker på bekostnad av andra.

3 Tidigare forskning

Detta kapitel presenterar Twitter som ett område för forskning, och tidigare forskning där Twitter-hashtags (#) har använts som ett verktyg för att studera och analysera meningsskapande processer bland twitteranvändare. Ofta som en följd av specifika och ofta traumatiska händelser. Fokus för den här forskningen ligger på vilka sociala och politiska konsekvenser diskursiva processer på sociala medier kan få. Kapitlet presenterar även teoretiska perspektiv som använts till grund för analysen av vårt material. Dessa perspektiv skildrar den västerländska kontext vi befinner oss i, som påverkar hur vi tolkar och skapar mening kring attacken mot Charlie Hebdo, och den efterföljande kollektiva diskursen på Twitter kring attacken.

3.1 Forskning om Twitter

Twitter är en plattform, uppbyggd som en form av infrastruktur, där den erbjuder ett brett spektrum av användningsområden för ett varierat nätverk av användare. Twitter är intressant att studera, då det först och främst är ett globalt fenomen med ett ökande antal användare, twittrare, där spridningen av information på Twitter ökar dagligen. En annan aspekt som gör Twitter till ett intressant område för forskning, är den mängd data som finns tillgänglig för forskare. Dessa stora volymer av data kan ge forskare en inblick i människors beteenden, deras språk och hur de resonerar kring aktuella debatter i samhället. Det finns en mängd anledningar till varför Twitter är ett intressant område för forskning, anledningar som visar på hur sociala medieplattformar influerar aspekter av våra liv, eftersom vi har tillgång till dessa plattformar närhelst och varhelst vi vill. En tillgänglighet som också sträcker sig globalt (Weller et al, 2014).

Sociala medier såsom Twitter erbjuder genom sin tillgång till stora volymer av data, också möjligheten för forskare att på ett strukturerat vis kunna se bakåt i tiden på hur debatten i samhället fördes kring specifika ämnen under en specifik tid. Det fascinerande med denna historia som finns tillgänglig på dessa plattformar, är att det går att observera mänsklighetens driv att kommunicera, att samla, utbyta och organisera kunskap, och att utveckla samhällsstrukturer som möjliggör och upprätthåller sådana processer. På detta sätt kan forskning på Internet, såsom Twitter, genom denna möjlighet till återblick erbjuda forskare en reflektion kring vilka vi är, hur vi fungerar som samhälle och samhällen, och hur dessa samhällen kan fungera olika beroende av kontext (ibid).

Weller et al (2014) refererar till Richard Rogers (2009) som menar att ambitionen för studier av detta område bör omdefinieras från att ses som studier *av* Internet, till att istället ses som ett område för studier av kulturer och samhällen, med Internet som *verktyg*. Det finns därför ett intresse för forskare på området att studera Twitters ständigt ökande roll i samhället, att dokumentera dess inflytande på samhället och undersöka i vilken utsträckning det är möjligt att använda studiet av Twitter som ett fönster genom vilket det går att observera nutida samhällen. Twitter har kommit att bli en källa till data tillgänglig i ett brett spektrum av personliga och sociala praktiker runtom i världen, och vikten av denna information bör inte underskattas (Weller et al, 2014).

3.2 Hashtags som verktyg i en meningsskapande process

Uppsatsen har till stor del baserats på tidigare forskning som undersöker hur hashtags (#) på sociala medier som Twitter kan användas som ett verktyg och kommunikationskanal med syfte att analysera sociala fenomen och processer. Användandet av hashtags som verktyg och metod kan ta sig olika uttryck, beroende på vilket fenomen forskaren söker att studera. Metoden har bland andra använts av Moa Eriksson (2016) i en studie om meningsskapande efter terrorattacken mot Utøya 2011. Studien syftade till att undersöka hur sociala medier som Twitter används som ett medel för att hantera kollektiva trauman genom möjliggörandet för individer att forma en gemenskap i sättet de hanterade detta trauma (Eriksson, 2016).

Studien är intressant för denna uppsats, dels för dess användande av hashtags som ett verktyg för att fånga detta meningsskapande, men också därför att den lägger vikt vid hur denna kollektiva självreflektion på Twitter genererar en större kollektiv diskurs kring vad som skett (ibid). Till följd av den massiva aktivitet på sociala medier som traumatiska händelser genererar, finns bland många forskare på sociala medier ett behov av att strukturera sitt urval av material. Eriksson gjorde därmed ett urval baserat på hashtags som kunde härröras till attacken mot Utøya, i syftet att kunna studera hur individer skapade mening kring attacken och hur denna mening tog form i en kollektiv diskurs. En av de mer talande slutsatserna för denna studie var hur diskursen utvecklades från att vara solidarisk för Norge som nation, till att bli av en förhandlande natur där twittrare sökte finna förklaring till vad som skett, samt vem som låg till skuld för dådet (ibid).

Annan forskning som använt sig av hashtags som metod för att studera och analysera meningsskapande kring ett specifikt fenomen, är Yarimar Bonilla och Jonathan Rosa (2015) när de studerade bland annat hur användandet av hashtags kan forma en gemensam politisk mening kring specifika händelser. Denna studie fokuserades kring #Fergusson i efterverkningarna av fallet där en obeväpnad ung man vid namn Michael Brown sköts till döds av polis i Ferguson, USA. Förutom att fokusera på fakta kring händelsen och vad som skedde, visar studien hur forskare kan skapa förståelse kring vad den aktivitet som följde på sociala medier betyder och talar om för forskning på området. Studien visar på vilka sätt sociala medier fungerar som en plattform för politisk aktivism, men även social analys. Forskarna menar att den mening och de konsekvenser som uppstår i efterdyningen av händelser som den i Ferguson, är något som kommer sysselsätta sociala analytiker år framåt. De menar att Twitter är ett relevant område för analys, och att hashtags kan ses som en infart till hur den sociala sfären på Twitter kan förstås. Vidare utvecklar de tanken om Twitter som ett framtida etablerat forskningsområde, där möjligheten att generalisera resultat från analyser på sociala nätverk som Twitter kan stärkas med en djupare kännedom om de individer som använder sig av nätverket (ibid).

Andra forskare (Leone, 2015) menar att de offentliga opinioner som delades på Twitter efter terrorattacken mot Charlie Hebdo utgår från en form av västerländsk konsensus och ideologi, vilket gör materialet intressant för oss att studera med utgångspunkt i de första reaktionerna som följde attentatet. Leone beskriver hur händelser liknande den i Paris 7 januari 2015 efterföljs av ett nästan rituellt mönster av meningsskapande kring dem. Hans studie syftar till att studera hur detta rituella mönster tar sig yttring på sociala nätverk. Leone (2015) menar att de individuella opinionsbildarna på Twitter tog ställning för "Je Suis Charlie" i ett syfte att individuellt visa sin empati för de mördade satirikerna, men utan en större ambition att i detta individuella uttryck forma en större kollektiv diskurs kring händelsen i sig. Han menar vidare att detta yttrande görs med utgångspunkt i en narcissistisk tanke om den egna individen som empatisk och stöttande, men att de individer som använde sig av hashtaggen inte såg sitt yttrande som en del av en större helhet där mening kring händelsen formades. Vidare menar han att det heller inte finns en reflektion över vilka konsekvenser denna diskurs eventuellt kunde ha för hur omvärlden formade sin egen mening kring vad som skett (ibid).

3.3 Den västerländska kontexten påverkar vårt meningsskapande

För att ge en djupare teoretisk förståelse för hur denna kollektiva diskurs kan formas utifrån vår västerländska kontext, är det av vikt att förklara hur denna kontext beskrivs och vart den härrör från. Richard Dyer (1997) menar att föreställningar om ras är central i organiseringen av den moderna världen. Han menar att det påverkar handel och ekonomi, vilkas röster som lyfts vid internationella politiska sammanslutningar, vilka som bombar och vilka som blir bombade, vilka som har bättre förutsättningar till arbete, hälsovård, och även hur kulturella egenskaper värdesätts och valideras. De beslut som tas på olika organisatoriska nivåer i vårt moderna samhälle, är på varje nivå påverkade utifrån hur vi bedömer individers kapacitet och värde och bedömningarna är grundade utifrån individers fysiska attribut; hur de talar och vart de kommer ifrån. Dyer menar att alla dessa aspekter av hur vi bedömer andra människor, i grunden är baserade på en föreställning om ras (ibid).

Det finns omfattande forskning om ras, en mängd forskning om olika etniciteter, samt studier om hur texter framställde den Andre under kolonialismen, och i post-koloniala tider. Men fram till dess att Dyer skrev sin bok, har det inte funnits någon väsentlig forskning som studerar vithet. Han menar att när vi är intresserade av att studera ras, är vi endast intresserade av det som kan klassificeras som icke-vithet. Så länge ras är något som appliceras enbart på icke-vita, så länge vita inte namnges, bedöms och värdesätts utifrån ras, så blir vita sedda som den mänskliga normen. Vithet blir normen därför att i representation av västvärlden innehar vita den dominanta och i många fall överrepresenterade rollen. Men i denna representation blir vita inte presenterade som vita utan som människor av olika klass, genus och sexuell läggning. Andra etniciteter är rasifierade, vita förblir endast människor, och det finns ingen högre maktposition än denna. Makten tillkommer därför att den ger vita människor ett berättigande att tala för mänskligheten som sådan, utan att för den delen representera alla vita människor, medan individer av andra etniciteter blir en förespråkare för sin etnicitet (ibid).

Det finns en individualistisk tanke inom den västerländska vita normen. Att den makt vi upprätthåller som individer, i termer av profession, ekonomiskt - och socialt kapital som till viss del ligger till grund för de individer vi är, goda eller onda, har att göra med våra individuella egenskaper. Vi talar för oss själva, eftersom vi är sedda som mänskliga individer, och inte som

individer av en ras. Det är dock politiskt problematiskt, i fråga av ras, att använda sig av begrepp som icke-vit, eftersom det drar fokus från vad individer *är* till att istället lägga fokus på vad de *inte* är (ibid).

Dyer (1997) drar även kopplingar till bland andra Edward Saïd och hans teorier om västvärlden och orienten. De syftar till att förklara hur västvärlden konstruerar en bild av orienten, de Andra, för att på så vis forma en västerländsk identitet, ett Vi. Vad dessa teorier föreslår, är hur obehagligt den vita diskursen reducerar icke-vithet till att bli en funktion av vithet. Det innebär att icke-vithet inte tillåts en autonomi – en självbestämmanderätt, eller att det finns ett intresse av att uppmärksamma likheter eller olikheter inom det icke-vita. Det existerar som ett sätt för västvärlden att definiera sig själva, i relation till dessa Andra (ibid). Detta perspektiv belyser hur vi i en västerländsk kontext kan bilda en diskurs om de Andra, samt att de egenskaper vi tillskriver dessa andra kan ses som representerande för majoriteten av dessa. Det kan därmed formas ett Vi och ett Dem, och vårt diskursiva fokus ligger på vilka egenskaper som tillskrivs respektive och vilka sociala och politiska konsekvenser detta har, främst för de Andra.

Stuart Halls (1992) teorier om the West and the Rest bygger vidare på diskursen om ”vi och dem”. Han menar att en stor del av problematiken kring skapandet av grupper rör språket vi använder när vi talar om specifika händelser eller individer. Det innebär att de beskrivningar vi använder oss av, oavsett om vi misstänker de vara falska, kan skapa en ”sanning” eftersom individer som använder sig av dessa beskrivningar *ser* dem som sanna, och vidare har de konsekvenser för sociala relationer. De blir till en diskursiv sanning, därför att de blir *behandlade* som sanning (Hall, 1992).

Hall (1992) ställer sig frågan om diskursen som utvecklades i västvärlden, för att tala om ”de Andra”, kan ställas utanför ett maktperspektiv. Kan diskursen som utvecklades anses vara rent vetenskaplig, det vill säga utan ideologisk påverkan? Hall hävdar att diskursen som rör västvärlden och ”de Andra” inte kan betraktas som oskyldig och utan maktperspektiv, därför att den inte representerar ett möte mellan jämlika. Västvärldens upptäckt av den Nya Världen, de Andra, skedde under västerländsk dominans, vilket påverkade hur västvärlden upplevde *vad* de såg och *hur* de såg det. Hall använder sig i detta resonemang av Foucaults teori om diskurs, och

menar följande: diskurs är alltid förenligt med makt, och diskurs är alltid ett av de "system" där makt cirkulerar. Den kunskap som en diskurs producerar konstituerar en form av makt, som utövas på de som vi tror oss ha kunskap om. När denna kunskap sedan används i praktiken, kommer de som vi tror oss ha kunskap om att bli objekt för denna makt. Detta gör att diskurser ofrånkomligen skapar en maktrelation, där de som producerar diskursen, genom det språk de använder sig av, har makten att göra den sann, det vill säga makten att stärka dess validitet. Det är därför av mindre vikt om en diskurs är sann eller falsk, utan vikten av en diskurs ligger i dess effektivitet i praktiken (ibid).

4 Metod och Data

Denna uppsats kommer att använda sig av en diskursanalytisk metod. Diskursanalys fokuserar i hög grad på diskursiva relationer och språkliga uttryck. Diskursanalys är således ett stadium av samhällsfenomen där språket står i fokus. Det finns många inriktningar inom diskursanalys, alla med bestämda sätt att se på språk och språkanvändning. Språket bidrar till att forma en verklighet, inte att återge verkligheten direkt och på ett enkelt sätt (Bergström & Boréus, 2012).

Bergström och Boréus (2012) hänvisar till Thörn (1996) när de skriver om hur alla samhällsordningar väver samman språk och handling. Detta skapar en förståelse om att diskursanalys kan relateras till makt och till olika typer av maktordningar, eftersom det språkliga mönstret sätter gränser för vårt sätt att tänka och handla (Bergström & Boréus, 2012). Gemensamt för alla inriktningar av diskursanalys är att de är systematiska studier av diskurser (ibid).

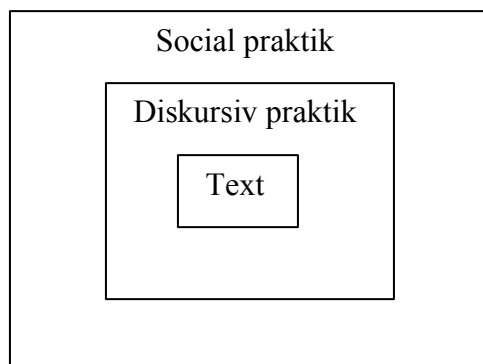
Vi har i vår uppsats valt att utgå ifrån Norman Faircloughs begreppsapparat för kritisk diskursanalys, och vår analys kommer att utgå ifrån hans tredimensionella modell, vilken vi kommer förklara mer ingående i följande stycke.

4.1 Kritisk diskursanalys definierat av Norman Fairclough

Kritisk diskursanalys bör urskiljas som en egen inriktning inom diskursanalys. Den ses som kritisk därför att den avser synliggöra diskursens roll i upprätthållandet av sociala relationer och ojämlika maktförhållanden (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Fairclough menar att diskurser har tre olika funktioner: För det första har diskurser en innehållslig dimension. För det andra har diskurser en relationell funktion eftersom olika relationer etableras mellan olika grupper. För det tredje konstrueras i diskurser olika identiteter, vilket kan ses som att kritisk diskursanalys anknyter till ett socialkonstruktivistiskt synsätt (Bergström & Boréus, 2012).

Socialkonstruktivism är enligt Vivien Burr (1995) ett svårdefinierat begrepp. I korta drag kan det beskrivas genom sin betoning på vikten av språk, närmare bestämt hur världen konstrueras genom sättet människor talar om och med varandra. Det syftar till att förklara hur människor konstruerar och fabricerar sin kunskap om världen genom sin dagliga interaktion och sitt språkanvändande (ibid).

För att beskriva den kritiska diskursanalysen använder sig Fairclough av en tredimensionell modell:

Modellen beskriver hur analysen utgår från tre olika dimensioner: Den första är textnivån. Här är utgångspunkten för analysen lingvistisk, med en inriktning på texters grammatiska struktur. Det finns i denna dimension ett intresse för meningsuppbyggnad i en text. Förutom att studera grammatiska strukturer i texter handlar textanalysen om att kartlägga vad som påstås explicit och vad som underförstås (Bergström & Boréus, 2012).

I dimensionen för den diskursiva praktiken riktas intresse mot hur texter produceras, distribueras och konsumeras. Denna nivå behandlar hur texter skrivs och hur de i sin tur tolkas av olika mottagare beroende av den rådande sociala och politiska kontext de befinner sig i (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). När analysen vidgas till att också innefatta den sociala praktiken sätts diskursen in i ett socialt sammanhang och diskursanalysens anspråk att kunna säga något 'kritiskt' om makt och relationer i samhället blir uttalad (Bergström & Boréus, 2012). Analysen blir vidgad eftersom att texter som en manifestation av sociala praktiker ingår i en vidare struktur. Begrepp som diskursordning blir här centrala i analysen och innebär att en specifik text/diskursiv praktik måste relateras till andra diskurser, och för diskursanalysen blir det nödvändigt att kunna säga något om hur dessa diskursordningar är konstruerade (ibid).

I vår analys av tweets under #JeSuisCharlie använder vi oss främst av en lingvistisk teknik som i Faircloughs tredimensionella modell finns i dimensionen 'text'. Det handlar om en analys som

baseras på bland annat hur text lyfter fram aktörer i samband med att samhällsprocesser beskrivs. Fairclough använder sig i denna form av analys av ekvivalenskedjor, ett begrepp av Laclau och Mouffe, som syftar till att ord får en innebörd först när de används i specifika sammanhang. Ett ord har i sig ingen mening förrän det förbinds med andra ord och meningar, som ger det innehåll (Winther Jørgensen & Philips, 2000). På detta sätt kan man efter hand analysera diskurser (och identiteter och sociala rum) genom att kartlägga de kedjor av betydelser som de ekvivalerar. Det går att på samma sätt kartlägga individuella och kollektiva identiteter över det sociala rummet genom att följa ekvivalenskedjornas sammankoppling av betydelser. Ett socialt rum kan vara ”väst” och kopplas ihop med en geografisk del av världen, där ”väst” i en ekvivalenskedja får mening genom en sammankoppling av egenskaper som anses typiska för västvärlden, exempelvis demokrati (ibid). Fairclough har också använt sig av metaforer för att visa på en specifik betydelse av text. Det kan handla om ord som är vanligt förekommande i en specifik diskurs, och hur dessa ord ges betydelse i sammanhangen de används i (Bergström & Boréus, 2012).

Man kan också se hur enheter, exempelvis identiteter, alltid etableras relationellt, i förhållande till något som de inte är. Kopplat till vår tidigare forskning och teorier går det att på detta sätt kartlägga ”de Andra”, som alltid skapas i relation till ”oss själva”. Detta kan ge en fingervisning om vad det är som den ifrågavarande diskursen stänger ute och därmed om vilka sociala konsekvenser som den har (Winther Jørgensen & Phillips, 2000), vilket i vårt material kan innebära konsekvenser för de som inte ville identifiera sig med Charlie.

4.2 Datamaterial

Det datamaterial vi har valt att studera med hjälp av kritisk diskursanalys är insamlat från det sociala nätverket Twitter. På grund av språkliga barriärer, har vi begränsat vårt urval av tweets till de som enbart publicerats på engelska. Eftersom #JeSuisCharlie fick en stor spridning globalt, kan vi därmed anta att de tweets publicerade på engelska erbjuder en större möjlighet att studera materialet transnationellt för att analysera hur diskursen kring attacken förs i en större kontext.

Tidigare forskning som baserats på data från Twitter (Eriksson, 2016) har uppmärksammat hur en händelse av sådan specifik karaktär inte enbart påverkar det land det sker i, men även hur det väcker frågor som är särskilt aktuella för den omvärld som delar nationens sociala klimat och

politiska statsskick. Som författare måste vi därför även uppmärksamma svårigheten att studera detta område objektivt. Vi är påverkade av den sociala och politiska kontext vi befinner oss i, vilket i sin tur oundvikligen kommer att påverka hur vi tolkar den text vi tar del av (Fairclough, 2003). Likväl som att denna påverkan kan ses som problematiskt av dessa orsaker, ligger det dock även i studiens intresse att uppmärksamma hur diskursen kring #JeSuisCharlie eventuellt speglas av vår västerländska kontext, samt hur detta kan ha påverkan på maktrelationer gällande vilka röster som kommer till tals och på vilket sätt.

4.3 Urval

Datamaterialet omfattar ett begränsat urval av tweets med #JeSuisCharlie. Antalet tweets som studerats ingående uppnår 600 stycken under dagarna 7, 8 och 9 januari 2015, vilket innebär samma dag som attacken och de två följande dagarna. Urvalet begränsades till de tre första dagarna i syftet att analysera den direkta reaktion som uppstod genom #JeSuisCharlie efter attacken mot Charlie Hebdo. Detta har sin grund i tidigare studier om rituella mönster på sociala nätverk som uppstår vid händelser liknande den i Paris den 7 januari (Leone, 2015). I dessa mönster är den direkta reaktionen, ofta inom timmar efter händelsen, intressant att studera därför att de individer som uttrycker en åsikt på sociala nätverk vid denna tidpunkt till stor del är opåverkade av massmedias reflektioner kring händelsen. Vad vi vill fånga med denna reaktion är rådande diskurser som kan säga något om det samhällsklimat vi befinner oss i; hur individer tolkar händelsen, vilka som anses begått dådet och vilka sociala konsekvenser dessa diskurser kan ha.

Då andelen tweets som delades dagen för attacken under #JeSuisCharlie uppgick till 1,5 miljoner gjorde vi ett antagande att de reflektioner som uttrycktes till störst del var individuella åsikter och känslor rörande attacken, och inte reflektioner som hunnit påverkas i alltför hög grad av massmedias rapportering. Efter de första tre dagarna kunde vi se att artiklar och reportage från mediala källor som tidskrifter och television fick större utrymme under hashtagen. Detta kunde för oss tolkas som en form av sekundär reflektion och låg alltså inte i vårt primära intresse att studera. Idag vet vi att hashtagen fick enorm spridning och stor medial uppmärksamhet, där olika perspektiv av den har lyfts och diskuterats. Detta är en del av vårt argument till varför de första tre dagarna är av störst intresse för vår uppsats.

Eftersom vi enbart gjorde en sökning på #JeSuisCharlie i vårt insamlade av data, kunde vi inte styra vilken typ av tweets som sökningen resulterade i. En majoritet av dessa tweets innehöll ingen text, utan var istället baserade på hashtagen #JeSuisCharlie och bilder. Då vårt främsta fokus ligger i textanalys, gjordes därför ett urval av 158 tweets som innehöll meningar som vi genom textanalys kunde studera. Vi ville vara noggranna med att använda oss av tweets som innehöll tillräckligt med text för en analys, för att vi som författare skulle kunna hålla oss så objektiva som möjligt i vår tolkning, och låta tweetsen tala för sig själva. En tweet kan konstruera bilder av olika fenomen beroende av hur den är uppbyggd i fråga om ordval, ordföljd etc. Genom att göra en detaljerad analys av texternas egenskaper med bestämda redskap kan man kartlägga hur diskurserna förverkligas textuellt och man kan därmed komma fram till, och underbygga, sin tolkning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Då hashtagen #JeSuisCharlie uppkom som en följd av attacken mot Charlie Hebdo har vi letat efter lingvistiska drag i tweetsen som kan visa på vad det innebar för vissa twittrare att identifiera sig med Charlie, att inte identifiera sig med Charlie, och de sociala konsekvenser som kan komma att följa av detta. I vår textanalys av diskursen som fördes kommer vi att fokusera på hur meningar var uppbyggda, vilka ord som användes och i vilka sammanhang. Ord och fraser som var vanligt förekommande i materialet var exempelvis: Muslims, Non-Muslims, Extremists/Fanaticism, Democracy, Religion, Islam, Freedom of Speech, Terrorist/s. Förekomsten av vissa ord behöver i sig inte säga så mycket om det innehållsliga inom kritisk diskursanalys, men i enlighet med Faircloughs sätt att analysera text kan detta tas två steg längre. Det handlar om att undersöka ordens förekomst i relation till varandra, och i vilket sammanhang orden förekommer (Bergström & Boréus, 2012), eftersom att orden ges en specifik mening beroende av i vilken kontext de används i diskursen (Burr, 1995).

Då uppsatsen har sin teoretiska utgångspunkt i teorier om gruppbildning, användes delvis ett deduktivt tillvägagångssätt när vi sorterade in de 158 tweetsen under fyra större teman: *Vi och Dom*, *Anti-islam*, *Förväntan på offentligt muslimskt avståndstagande* och *Yttrandefrihet*. Vi valde att dela upp dessa tweets i fyra större teman som ett steg i att systematisera vår process, men vi kunde se i kodningsprocessen av dessa teman att det inte gick att till fullo separera de diskurser som fördes. Temana gav oss dock en tydligare bild av de ord som var vanligt förekommande,

vilket gjorde att vi på ett mer strukturerat vis kunde studera förekomsten av dessa ord och i vilket sammanhang de användes.

Tema	Vanligt förekommande ord/ordföljder
Vi och Dom	Muslims, Together, Islamophobia, Terrorists, Extremists, Religion, Non-Muslims
Anti-islam	Violence, Muslims, Islam, Evil, They, Your, Fanaticism
Förväntan på offentligt muslimskt avståndstagande	Muslims, Not all muslims, Terrorism, Extremists
Yttrandefrihet	Freedom of Speech, Censorship, Media, Human right, Victims, Democracy

4.4 Gruppbildning inom diskursanalys

Då syftet med denna uppsats kräver en förståelse för gruppbildning, har vi valt att presentera detta som en viktig del av vår diskursanalys. Vi har valt att använda oss av Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskrivning av hur grupper kan skapas på sättet människor konstitueras som grupp. Detta sker genom att vissa identitetsmöjligheter anses vara relevanta och andra ignoreras. De drar kopplingar till gruppen ”svarta”, och menar vidare att det i Storbritannien efter andra världskriget skapades en sådan grupp. Det hade inte att göra med att det var individer själva som identifierade sig på detta sätt, utan att det i det brittiska samhället blev till ett samlingsnamn för de som inte var vita. På detta sätt skapades en identitet för icke-vita, oavsett vart de kom ifrån, vilket språk de talade och vilken kultur de härstammade från. Till följd av detta skapades en kollektiv identitet för vita briter, genom att ställa sig emot gruppen ”svarta”. Genom denna gruppbildning dolde kategorin ”svart” de skillnader som fanns inom den gruppen. Författarna menar vidare att det i diskursiva gruppbildningar finns ett uteslutande av ”den andre”, den i förhållande till vilken man identifierar sig, och man ignorerar även de skillnader som existerar inom gruppen (ibid).

Winther Jørgensen och Phillips (2000) bygger vidare på diskursiv gruppbyggning och refererar till Laclau när de skriver att det inte finns något sådant begrepp som "objektiva grupper". Det innebär att det inte objektivt skapas en grupp som sedan låter sig representeras, utan det är i först i det ögonblick som någon talar om eller till en grupp eller på en gruppens vägnar som gruppen konstitueras (ibid). Denna diskursiva idé om gruppbyggning är relevant för vår uppsats, därför att vi söker studera vad det innebär för vissa twittrare att identifiera sig med Charlie, och inte minst vad det innebär om man inte ville identifiera sig med Charlie.

4.5 Twitter som forskningsområde och dess begränsningar

Hashtags fungerar inte enbart som ett sätt för twittrare att "arkivera" sina kommentarer, utan också till att indikera en specifik mening till vad dessa kommentarer handlar om som annars inte hade framkommit lika tydligt. Hashtags på Twitter kan i sig endast erbjuda en begränsad insikt i den sociala verkligheten de utgör, men det innebär inte att de inte är relevanta som område för analys. De måste dock studeras för vad de är: infarter till större och mer komplexa sociala världar. För att kunna generalisera det som studeras i en bredare kontext som sträcker sig utanför Twitter, krävs det därför att forskare har en djupare kännedom om vilka individer det är som använder sig av Twitter och hur deras delaktighet påverkar dem (Bonilla & Rosa, 2015).

Vad som därför kan ses som en begränsning vid användandet av hashtags som forskningsverktyg, är just att vi som författare inte har en kännedom om vilka det är som författat tweetsen. Vi söker studera en allmädiskurs, och alltså inte åsikter som uttryckts av exempelvis politiker och experter. Chamil Rathnayake och Daniel D Suthers (2016) visade dock genom sin kvantitativa analys av #IllRideWithYou att en betydande del av de som aktivt använde sig av hashtaggen var "vanliga medborgare", och inte individer som använde sig av Twitter i sin profession. Dessa resultat möjliggör för ett antagande att diskursen under #JeSuisCharlie inte heller enbart är präglad av olika former av experter, utan till stor del formad av vanliga medborgare.

4.6 Etiska aspekter

Nils Gustafsson (2015) beskriver det otydliga kring etiska riktlinjer gällande forskning på internet. Han menar att vad gäller internetforskning finns inga tydliga regler beskrivna för hur etiken ska beaktas. En viss del av problematiken ligger i att som forskare kunna avgöra vad som

betraktas som känslig information, när denna information också finns tillgänglig i offentliga forum, som exempelvis på Twitter (ibid).

Som nämnt i tidigare forskning kan det komma att krävas en djupare kännedom om de individer som använder sig av Twitter, i ett syfte att kunna generalisera de resultat studien kommer fram till. Då vår studie inte syftar till att generalisera resultaten har vi heller inte haft ett fokus på att studera individuella twittrare och deras eventuella avsikter med sina tweets. Vi har därför valt att låta twittrarna förbli anonyma genom att inte använda oss av deras användarnamn på Twitter, i denna uppsats. Fokus ligger istället på att studera hur den diskurs som formades under #JeSuisCharlie kan bidra till förståelse för dess eventuella sociala konsekvenser, gällande de som identifierade sig som Charlie och de som motsatte sig detta.

5 Analys

Tidigare forskning om hur hashtags (#) används för studera hur diskurser formas har visat att användandet av sociala medier som Twitter kan skapa en alternativ källa till kommunikation som sträcker sig utöver medias förmedling av händelser genom att ta hänsyn till offentlighetens åsikter gällande vad som skett (Eriksson, 2016). Detta innebär att det formas en kollektiv diskurs kring vad som skett, som ofrånkomligt är kulturellt strukturerad eftersom den är baserad på förhållanden som existerar i det samhällsklimat vi befinner oss i (Eriksson, 2016), vilket i detta fall främst är kopplat till Frankrike och dess sociala och politiska värderingar.

5.1 Ett uttryck för solidaritet, och hotet mot yttrandefrihet

I arbetet med Twitter-materialet kunde vi identifiera fyra större teman. Ett av dessa teman fångar aspekter av yttrandefrihet och solidaritet med den demokratiska världen och dess värderingar. ”Väst” kan i diskursanalytisk metod i detta ses som ett socialt rum i en ekvivalenskedja, och gavs mening i sammankopplingen med demokrati, yttrandefrihet och solidaritet. Detta tog sig många yttringar i materialet, men framförallt visuella meddelanden där individer delvis delade tidningens publicerade karikatyror av profeten Muhammed som sades ligga till grund för dådet, men även bilder som tecknats som svar på attacken som syftade till att visa hur pennan är mäktigare än vapen.

Love this #jesuischarlie #banksy – 7 jan. 2015

Under de två dagar som följde attacken upprätthölls den solidariska responsen på händelsen men allt eftersom fakta om dådet presenterades i media runt om i världen kunde man även se andra

ställningstaganden på Twitter. Om den första reaktionen var ett individuellt uttryck av sorg och solidaritet över vad som hänt, var de följande reaktionerna mer av ett verbalt ställningstagande riktat mot det kollektiva. Fortfarande ligger inte fokus på vad tidningen i sig står för, eller att dessa individer helt ställer sig bakom dess budskap, utan på att de mördade satirikerna dog för vad de trodde på. Dessa tweets uttryckte därmed hur attentatet var ett hot mot yttrandefriheten. Tidningen och dess karikatyror kom därigenom att symbolisera det fria ordet.

Yttrandefriheten fick, i linje med Faircloughs begreppsapparat, en nästintill metaforisk karaktär (Bergström & Boréus, 2012), och användes ofta för att beskriva de västerländska ideal och normer som man i materialet ansåg sig ställa sig bakom när man uttryckte sitt ställningstagande för Charlie Hebdo. Här går det att skapa en ekvivalenskedja, där ”väst”, ”demokrati”, ”yttrandefrihet” och ”solidaritet” länkas ihop symboliskt med ett kollektivt ”vi”. De solidariska uttrycken av stöd för Charlie Hebdo skapade en mening av gemenskap, som grundades i de gemensamma normer och ideal som väst ansågs dela.

I materialet upplevde vi att författarna till dessa tweets inte reflekterade över tidningen eller dess karikatyror i sig. Det fanns ingen kritisk tanke som rörde innehållet i tidningen, utan endast ett starkt kollektivt ställningstagande i rätten att få uttrycka sig fritt. Vad som väcker vårt primära intresse i dessa tweets rör det kontextbundna i detta. Vad som kan vara viktigt att reflektera över är hur kulturellt och kontextbundet denna form av satir är, att när vi i vår västerländska kontext använder oss av detta sätt för att kritisera, förutsätter att kritik i denna form ska kunna färdas över kulturgränser därför att det är vår rätt att yttra oss. Detta kan även diskuteras i relation till vår västerländska självkritik (SvD, Johannesson, 20060212). Trots att denna form av satirisk kritik är förståelig och accepterad i vår sociala och politiska kontext, är det inte en självklarhet att den är jämförbar med yttrandefrihet och demokrati utanför våra västerländska gränser. Vad vi såg i vårt material gällande yttrandefrihet var framförallt en frånvaro av denna självkritik:

Today has been a sad day. My heart is breaking for all those innocent victims in Paris. Freedom of speech is a HUMAN RIGHT. #JeSuisCharlie – 7 jan. 2015

Pretty incredible reaction around the world! Everyone deserves free speech! #CharlieHebdo #JeSuisCharlie – 7 jan. 2015

#jesuischarlie ”I may not agree with what you say, but I will defend to the death your right to say ..(it)” – 8
jan. 2015

Leone (2015) kopplar den första känslomässiga reaktionen till något som kallas ’viral visual response’ och ’first-person identification’. Det handlar om den första reaktionen individer får, när fullständiga fakta kring vad som hänt ännu inte presenterats. Att använda sig av hashtagen ”Jag Är Charlie” i sina tweets menade Leone var ett kraftfullt ställningstagande. Inte för att man nödvändigtvis ställde sig bakom tidningen och dess historia och kontext, men som ett sätt att uttrycka sin sympati och solidaritet. Den var kraftfull därför att den stod utanför politisk och social kontext, fokus låg på ”I” – Jag, vilket gjorde att alla individer kunde ställa sig bakom detta utan att nödvändigtvis befinna sig på en specifik plats, under en specifik tid (Leone, 2015).

5.2 Clash of the Civilizations?

Frågan om yttrandefrihet och rätten att kritisera, samt Twitter-användarnas oro över hur våldsamt de ansåg att dessa värderingar motsattes av terroristerna, blev en central del av #JeSuisCharlie-kampanjen. Yttranden och åsikter kring vad denna händelse, och många liknande den, hade för betydelse för ett demokratiskt samhälle och de ideal som det står för och värdesätter, tog sig uttryck på många olika sätt. I materialet kunde det ses som en fråga om kultur, där religion på många sätt sammankopplades med kultur. Frågor huruvida den muslimska världen och de normer och värderingar, som den i materialet ansågs grundas av, kunde vara förenliga i en västerländsk kontext var framträdande. Här formades en relationell koppling till det sociala rummet ”väst”, där de som inte ansågs dela de västerländska idealen ställdes i relation till dessa, vilket hade konsekvenser för hur man i materialet såg på de som ansågs stå utanför. Ordet islam har i sig ingen betydelse, men fick i materialet en mening i relation till de sociala praktiker det omnämndes med. Det ställdes i relation med väst, och fick betydelse genom ett exempel på en ekvivalenskedja där ”islam” och ”extremism” kopplas samman med ”de Andra”.

Samuel Huntington (1993) menar att det som i modern tid kommer att skapa konflikter i världen inte har att göra med ekonomi och ideologi, utan just kultur. Det skulle vara okritiskt att som Huntington acceptera det faktum att skillnaden mellan kulturer fungerar som en förklaring till attacken, men i detta ligger även problematiken. Att förutsätta att kultur fungerar som primär

grund för konflikter, innebär även att man bortser från möjligheter till skillnader inom kulturer. Det innebär även att man bortser från det faktum att muslimer även är bosatta inom Frankrike, likväl som andra demokratiska länder. I ett diagram från Europaportalen 2014 uppmätts andel fransmän som är muslimer till 8 %, dvs. ca 5 280 000 av Frankrikes invånare (Europaportalen).

Generellt kan diskursteorins principiella poäng uttryckas genom att diskurser aldrig är ensamrådande och stabila, och att det i detta handlar om att lokalisera konfliktlinjer i det material man arbetar med (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Det är därför av vikt att uppmärksamma att den relationella skiljelinjen mellan ”väst” och ”islam” inte är tydlig, då det finns ett stort antal franska muslimer bosatta i Frankrike. Det är därför av vikt i denna diskursanalys att också belysa sociala konsekvenser för dessa relationer om den ena eller den andra verklighetsuppfattningen tar över och hegemoniskt skapar bestämda meningar för vad som är ”väst” och vad som är ”islam” (de Andra). I en stor del av vårt material där en oro och ilska över hotet mot demokratiska ideal uttrycks, uttrycks samtidigt en ovilja mot islam och muslimer, och de värderingar man ansåg finnas inom islam:

And you understand how important are peace in the world between peoples and how it's impossible, unfortunately #JeSuisCharlie #CharlieHebdo – 7 jan. 2015

Tolerance and inclusion of muslims doesn't mean that extremism is OK. Islam must evolve in order to exist in a liberal society. #JeSuisCharlie – 7 jan. 2015

Huntington (1993) menar att den största konflikten i modern tid, och den största utmaningen för våra moderna västerländska fria ideal, är den mellan den västerländska och framförallt den muslimska världen. Denna tes har blivit vida omdiskuterad, och både hyllad och förkastad, men den bild den beskriver och den grundläggande tanke han baserar den på – att nutidens konflikter grundas i motsättningar mellan kulturer – återfinns på många sätt av författarna till tweetsen i vårt material.

Problematiken i att detta kan kopplas till Huntingtons tes ligger till stor del i det faktum att det inte görs en separation i dessa tweets mellan extremister och muslimer som individer. Muslimer blir istället till en separat grupp skild från demokratiska ideal och därmed ett hot mot detsamma.

Det är i denna del av materialet som vi i vår diskursanalys kan se hur diskursen kan få sociala konsekvenser för muslimer på individnivå, då det inte längre enbart handlade om två separata sociala rum, ”väst” och ”de Andra”, där väst formade sin identitet genom att ställa sig mot dessa andra. När muslimer istället blev sedda som separerade från det som utgör det västerländska ”Vi” kan diskursen därför få en exkluderande social konsekvens för muslimer, då muslimer också, som ovan nämnt, är en del av det sociala rum som utgör ”väst”.

It takes a wolf pack to raise a lone wolf! #JeSuisCharlie #DeathCult – 7 jan. 2015

#Muslims have now shown that they are not capable of democracy, instead resorting to violence and murder
#CharlieHebdo #JeSuisCharlie – 8 jan. 2015

Religion of peace ...as long as all non-Muslims are dead. #charliehebdo #jesuischarlie #wearecharlie – 8 jan. 2015

5.3 Vi vet att du är något, men vad är du inte?

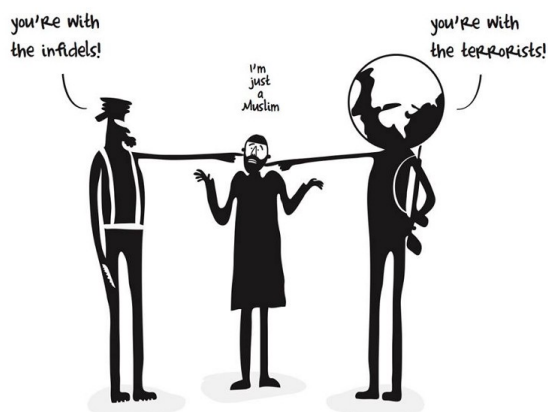
Enligt tidigare teorier av Richard Dyer (1997) beskrivs det som nästintill otänkbart att för oss i västvärlden ta ansvar för en våldshandling som en grupp individer inom västvärlden, omsluten av västerländska ideal, har begått. Lika otänkbart var det för en stor del av muslimer som på Twitter reagerat på attacken i Paris, att förknippas med terroristerna. Vad vi kunde se i vårt material var att detta tog mening i en form av förväntan på offentligt muslimskt avståndstagande, och somliga gick så långt att säga att det var en fråga om att vara antingen eller – ta avstånd från, eller ha samma värderingar som terroristerna. Det blev därmed en fråga om gruppering.

Every rational mosque leader around the world should condemn atrocities like that of Paris. Silence means complicity!!! #JeSuisCharlie – 8 jan. 2015

Citatet ovan visar tydligt på denna tanke: ”Silence means complicity” – tystnad innebär medbrottslighet. Att som muslim inte ta avstånd från terroristernas våldshandling innebar för författaren till tweeten och många fler med denne, att liknande värderingar därmed genomsyrar islam som helhet. Detta kommer ner till en fråga av diskurs, och i kritisk diskursanalys kan frågan ställas: ”Vem har rätten att yttra sig om vad islam är och står för? Vems röst sätter tonen för denna diskurs?”. Det väcker oundvikligen reflektion vad gäller vilka aspekter av islam som

lyfts fram i den dagliga diskursen, och när detta fokus på islam sker. Finns det ett västerländskt intresse av islam och dess kultur när det handlar om vad islam är, snarare än vad islam inte är? Är det inte ett faktum att muslimer lever i västerländsk demokrati utan att utföra våldshandlingar? Om citatet ovan är en åsikt gällande för en stor del av vårt material, kanske det inte är så förvånansvärt att detta krav på offentligt muslimskt avståndstagande var så tydligt och utbrett i materialet, eller att muslimer kände ett krav på att ta avstånd.

One Muslim Cartoonist's Reaction to the Charlie Hebdo Shootings #JeSuisCharlie – 8 jan. 2015

Khalid Albaih

#JeSuisCharlie A muslim said in an interview that their religion considers what the terrorists did as a sin – 7 jan. 2015

They say ” #Islam = #terrorism ” ...I say ”I AM MUSLIM AND I DETEST #terrorism ”. #JeSuisCharlie
#Islam #peace -

Men i vår västerländska idé om demokrati, där attacken mot Charlie Hebdo sågs som en attack mot demokratiska ideal, som lika värde och rättigheter och likhet inför lagen, är det då inte ett hot mot samma demokrati att kräva detta avstånd från muslimer när dessa våldsbrott sker? Här kan det tänkas att diskursen vidgas till att konkret innefatta sociala praktiker. Fairclough menar att det är på detta sätt diskursen sätts in i ett specifikt socialt sammanhang, i detta fall muslimer som del av ett demokratiskt samhälle, och diskursanalysens anspråk att kunna visa på något kritiskt vad

gäller maktrelationer blir uttalad (Bergström & Boréus, 2012).

5.4 Att vara, eller icke vara, Charlie

Vad innebar det att vara Charlie, och var alla Charlie? Grundaren av uttrycket, Joachim Roncin, redaktionschef för en tidning i Paris, menar att han delade uttrycket som ett tecken på solidaritet, men att han inte hade kunnat föreställa sig att det skulle få sådan spridning. För Roncin visade den stora spridningen av hashtagen på gemenskap och solidaritet, att stå enade tillsammans (BBC, Devichand, 20160103). I materialet kan detta kopplas till det metaforiska ”väst”, där de twittrare som använde hashtagen på detta sätt placerades i en ekvivalenskedja med innebörden av ett ”vi”. På den sociala praktikens nivå inom diskursanalys handlar detta om att vara del av en samhällskontext som i detta fall kännetecknas av en gemenskap baserad på demokratiska ideal. Andra menar att även om denna spridning handlar om individer som var och en visar sin solidaritet, har den även tagit fokus från vad tidningen i sig är, dess egna ideal och värderingar. Att vara Charlie blev ett uttryck för en demokratisk gemenskap, men det går att fråga sig vem som var inkluderad i denna gemenskap och hur relationerna i diskursen formades.

Dyab Abou Jahjah, en belgisk författare som valde att inte använda sig av hashtagen på Twitter, menar att ställningstagandet ”Jag Är Charlie” gav en form av ädelhet till tidningens innehåll, som han själv inte till fullo kunde ställa sig bakom. Han menar att tidningen publicerade rasstereotypiska bilder av muslimer, som han ansåg vara problematiska. Om än det var deras rätt att göra det, betyder det inte att människor inte har rätt att ta illa vid sig av dessa bilder, sade han (BBC, Devichand, 20160103). I Leones (2015) perspektiv handlar detta om att individer inte nödvändigtvis ställer sig emot #JeSuisCharlie som sådan, men att det uppstår en motreaktion mot att detta perspektiv blivit så vida spritt. För Leone är denna motreaktion i ännu högre grad individuell. Att vara Charlie krävde ingen vidare förklaring, men att inte vara Charlie innebar ett krav på berättigande.

Vad vi hittills kunnat se i vårt material, bland annat genom en ekvivalenskedja, är hur islam och väst och de ideal som ansågs finnas inom respektive grupp, stod i kontrast till varandra. Att inte vara Charlie gavs en innebörd att man stod för de ideal som ansågs spegla islam, och som stod i kontrast till demokratiska. Ordet muslim har fristående ingen mening, men blev i materialet ett

laddat ord genom de egenskaper som tillskrevs muslimer på sättet islam definierats. Det gjorde att berättigandet till att *inte* vara Charlie tog sig yttring genom att man motsatte sig den skiljelinje som diskursen format mellan ”väst” och ”de Andra”, genom att visa på hur de ideal som tillskrivs väst också är förenliga med att vara muslim.

”I am not terrorist. I’m muslim. I hate Charlie Hebdo but I’m against what happened to them! #JeSuisCharlie”
– 8 jan. 2015

Motreaktionen tog form genom hashtagen #JeSuisAhmed, Jag Är Ahmed. Ahmed Merabet var en fransk muslimsk polis som blev mördad när han försökte skydda redaktionen från attacken. Julien Casters, en fransman som konverterat till islam var den första att använda sig av #JeSuisAhmed. Han ville visa att franska muslimer också var påverkade av händelsen, att det var viktigt att i sitt ställningstagande visa att också muslimer är offer för religiös fanatism (Huffpost Religion, Kuruvilla, 20150109). Dessa motreaktioner är uttryck som mötte kritik i en del av vårt material. Kritiken låg i att det för många var oförståeligt hur någon inte kunde ta ställning för frihet och yttrandefrihet, vilket tidningen för många kommit att bli en metafor för efter attacken den 7 januari 2015. Om man inte var Charlie, vem var man då? I många av de tweets som använde sig av #JeSuisAhmed finns denna form av berättigande som vi tidigare nämnt. De i materialet som använde sig av dessa hashtag som en form av motreaktion, använde sig även av #JeSuisCharlie. Det finns därmed ställningstagandet #JeSuisCharlie som kommit att symbolisera frihet, solidaritet och yttrandefrihet, men även en reflektion och en stark oro för den diskurs som kunde komma att formas utifrån #JeSuisCharlie och över vilka som kunde komma att drabbas negativt av denna diskurs.

Kritiken mot motreaktionen var till stor del känslomässig. Hur kunde någon så tydligt ta avstånd från denna kampanj av solidaritet? Hur kunde någon acceptera att 11 anställda för en tidning blivit mördade i sitt yrke? Förklaringen till detta kan tänkas ligga i hur man inom diskursanalyser av text, och som vi tidigare nämnt, kan basera analyser på metaforer som urskönjs i materialet. Precis som att ”väst” blev en metafor för ett demokratiskt ”vi”, kunde vi i materialet även tillskriva tidningen Charlie Hebdo en metaforisk status. Vi kunde se att många av de som valde att göra ett ställningstagande i form av #JeSuisCharlie inte nödvändigtvis stöttade tidningens publikationer eller hade någon vidare kännedom om tidningen i sig, utan Charlie blev istället till

en metafor för yttrandefrihet.

I'd never even heard of Charlie Hebdo before today but I'm in tears #JeSuisCharlie – 7 jan. 2015

Att inte ta ställning för Charlie Hebdo genom #JeSuisCharlie fick därför i materialet en innebörd av att inte ta ställning för yttrandefrihet. Denna metaforiska status som tidningen tilldelats kan förtydligas ytterligare i tidigare forskning av Leone (2015), som menar att motreaktioner inte handlar om de som varit objekt för attacken, som tidningen i sig, eller de individer som arbetade på tidningen. Det var inte ett rättfärdigande för mordet och våldet, utan ett ställningstagande mot hur diskursen kring islam fördes i materialet. Det handlade om att ta ställning mot hur muslimer uteslöts från det sociala rum som väst kommit att forma, och där muslimer som en del av islam blev definierade som något annat än det som väst representerade. Det ansågs vara av vikt att inte hela religionen drogs över en kant, oavsett om attacken hade haft religiösa motiv. Att vara muslim som en del av islam, var inte samma sak som att vara religiös extremist och terrorist, och genom att använda sig av hashtaggen fick dessa individer en ingångsvinkel till ett annat perspektiv.

I den del av materialet där detta perspektiv var framträdande kunde vi se att ordet muslim, som tidigare hade haft en negativ laddning i den övergripande diskursen som fördes, nu placerades som en del av det sociala rum, ”väst”, som tidigare setts som oförenligt med islam i en stor del av den diskurs som fördes i materialet:

It's vital to strongly resist any attempts to demonise the wider muslim community because of the murderous actions of a few #JeSuisCharlie – 8 jan. 2015

#JeSuisCharlie #JeSuisAhmed A French Muslim Died To Protect Free Speech – 8 jan. 2015

There are always a few extremists in EVERY religion, thoughts are with all the victims but one stands out today #JeSuisCharlie #JeSuisAhmed – 8 jan. 2015

En del av dessa kritiska röster valde att använda religion som ett sätt att yttra sin kritik mot utvecklingen av hur muslimer sammankopplades med terrorism. Deras röster står ut i materialet därför att de applicerar en form av västerländsk självkritik som inte varit framträdande i en

majoritet av materialet. När ”väst” konstrueras i relation till ”de Andra” skapas det en avgränsning mellan dessa två. Effekten av denna avgränsning blir att de Andra ses som annorlunda, att de inte delar de värderingar som Väst har och därför inte hör hemma i Väst. Detta för oss återigen tillbaka till den principiella poängen med diskurser, om hur de inte är ensamrådande och stabila, och att de ständigt står i konflikt till varandra. Det är inte uteslutet att extremism och terrorism också begås av Väst, men sättet diskurser förs konstruerar också en verklighet och kunskap om denna verklighet. I slutändan handlar det om vilken diskurs som får hegemonisk makt, och vilka sociala konsekvenser som kan följa om denna diskurs blir ensamrådande (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Det är på grund av detta det är viktigt att lyfta dessa självkritiska röster, då de förtydligade sitt argument genom att visa på den orationella tanken att klandra en hel religion för våldshandlingar begångna av grupper inom den religionen. Det är värt att lyftas därför att det inte bara belyser denna orationella tanke, men även lägger fokus på att det även inom våra västerländska ideal och värderingar finns grupper som motstrider dessa ideal, men att vi inte tillåter att de talar för hela vårt demokratiska samhälle.

#ISIS speaks for all Muslims no more than the Ku Klux Klan speaks for all white. #CharlieHebdo
#JeSuisCharlie - 7 jan. 2015

Instead of condemning an entire religion we must stand together and fight against extremist MINORITIES within that religion #JeSuisCharlie – 7 jan. 2015

”Fanaticism is a monster that pretends to be the child of religion – Voltaire” #JeSuisCharlie #amwriting
#authors – 8 jan. 2015

Trots att #JeSuisAhmed skapades som ett sätt att lyfta muslimer som ställningstagare för demokratiska ideal, är det inte utan att detta väcker reflektion hos oss som författare. Ahmed Merabet blev till en symbol för muslimer i demokrati, men Merabet ställdes, på samma vis som tidningen Charlie Hebdo, utanför diskursen som formades kring #JeSuisAhmed. På detta sätt gavs också Ahmed Merabet en metaforisk status. Detta därför att det skedde på samma vis som att #JeSuisCharlie egentligen inte fokuserades kring tidningen och dess värderingar. Merabet blev till en metafor för muslimer i demokrati som en följd av att han var muslim, och som följd av att

han som muslimsk polis skyddade tidningen Charlie Hebdo mot terroristerna, vilket i detta sågs som ett ställningstagande för yttrandefrihet. Det är på grund av detta viktigt att reflektera över på vilket sätt denna metafor tog yttring under #JeSuisAhmed, därför att det säger något om den större kollektiva diskursen:

I am not Charlie, I am Ahmed the dead cop. Charlie ridiculed my faith and culture and I died defending his right to do so. #JeSuisAhmed – 8 jan. 2015

Det primära fokus vi har vid analyserandet av denna tweet ligger i analysmetodens dimension ”text”, där text tolkas genom att studera bland annat meningsuppbyggnad. I detta fall hamnade fokus på formulerandet: I died defending his right to do so. Det talade för att demokratiska ideal var förenligt med att vara muslim, och det talade tydligt för detta. Men det väckte samtidigt en insikt som vi kände ett behov av att reflektera över, därför att det säger mycket om diskursen och reproducerandet av densamma. Ahmed Merabet hade ingen makt i hur diskursen kring hans namn och agerande formades, eller hur hans namn användes som metafor för muslimer i en demokrati, och det är detta som gör det viktigt att ställa sig kritisk till att Merabet blev en metafor för detta endast till följd av att han var muslim. Denna reflektion har vi genom textanalys baserat på ordföljden: Charlie ridiculed my faith *and* culture. Det binder honom till en kultur, och egenskaper som i materialet tillskrivs denna kultur, endast på grund av hans religion. Islam som tro binds samman med en viss kultur, och därför också egenskaper som anses finnas inom den kulturen.

Det är denna tanke som blivit starkt kritiserad hos Huntington (1993), därför att den talar för att kultur är något som är låst vid religion, och att detta enligt Huntington inte var möjligt att förena med en västerländsk kontext utan att skapa konflikt. På ett sätt bekräftar även detta citat denna tanke, därför att Merabet i egenskap av muslim därför också ansågs tillhöra en viss kultur, som skiljer sig från den som de som sade sig vara Charlie tillhörde. Men hur kan det gå att anta att Ahmed Merabet inte ansåg sig tillhöra den franska kulturen och dess värderingar, oavsett sin tro?

6 Slutdiskussion

Uppsatsen har syftat till att, med #JeSuisCharlie som utgångspunkt, studera hur den diskurs som uppstod på Twitter efter terrorattentatet mot Charlie Hebdo i Paris den 7 januari 2015, bidrog till en mer övergripande diskurs där en tydlig skiljelinje mellan ”Vi och Dem” konstruerades. Trots att det inte fanns en tydlig kronologisk ordning i hur diskursen tog form, kunde vi dock se att diskursen utvecklades i olika steg. Det började som en direkt känslomässig reaktion och ett uttryck för solidaritet, kärlek och gemenskap för att visa sympati för de mördade satirikerna vid Charlie Hebdo. Kampanjen #JeSuisCharlie och diskursen kring den skapade en bild av Charlie Hebdo som en metafor för yttrandefrihet och demokrati – allt det som sågs som essensen av den demokratiska västvärlden.

Men frågan om att inte vara Charlie, att inte ta ställning för de ideal tidningen stod för, väckte nya reflektioner om västerländsk självkritik, eller bristen på densamma. I vårt material formades en tydlig distinktion mellan att vara Charlie och att inte vara Charlie. Var man inte Charlie, likställdes det med att stå för ideal som var antidemokratiska. Det låg ett stort fokus på ordet ”muslim”, vilket fick en laddad innebörd oavsett perspektiv det användes i. Den laddade innebörden av ordet kan till viss del ha att göra med den kanal, det vill säga Twitter, som det förmedlades genom. Detta till följd av att de texter som skrivs på Twitter är begränsade i tecken, och därför kan argumentet i vilket ordet används inte byggas ut på ett förklarande sätt. Den kritik som egentligen kanske var riktad mot extremism och fanatiker inom islam, upplevdes därför i högre grad vara riktad mot islam på individnivå – mot muslimer. Det fanns ingen större reflektion över skillnader inom islam, utan muslimer blev till en entitet för ”de Andra”.

Vi menar att yttrandefriheten är grundläggande, men i rätten att fritt yttra sig ligger även stort ansvar i det språkbruk vi använder oss av. Vi är ofrånkomligen påverkade av den västerländska kontext vi befinner oss i, och det gör det viktigt att förstå att diskurser aldrig är oskyldiga. Genom att lyfta hur diskurser formas och hur detta i sin tur kan skapa grupperingar, är vi på ett sätt en del i reproducerandet av hierarkier mellan dessa grupper – oavsett om de diskurser som lyfts ställer sig för eller emot skapandet av grupper. När vi har analyserat vårt material, har vi reflekterat över vad som kan ha förblivit osagt. Genom att uttrycka en motsättning mot att ”muslim” blir separerad från ”demokratiska ideal”, skapas där en tanke om att det i grunden redan finns en

separation, en gruppering. Genom att diskursen konstruerar muslimer som en homogen entitet, hävdas implicit att denna grupp inte är demokratisk, och att muslimer därmed inte innehar de grundläggande värderingar, som i materialet sågs som förenliga med västerländsk demokrati.

Istället för att kritisera de individer som begick dådet, sågs de som delade islam som religion som potentiella terrorister med kapacitet att begå samma typ av brott. Därför blev det viktigt att muslimer öppet tog avstånd från fanatiska värderingar, och det var i detta som skiljelinjen mellan att vara Charlie och att inte vara Charlie blev så central på Twitter. Tidningen Charlie Hebdo kom att bli en form av metafor för demokrati som man förväntades att ställa sig bakom. Charlie Hebdo som tidning har vid upprepade tillfällen blivit kritiserad för att vara islamofobisk genom att förtrycka redan marginaliserade grupper i Frankrike. Denna symbol för demokratiska ideal som tidningen kom att utgöra var så stark, att det inte gick att rikta kritik mot tidningens redaktionella linje utan att bli ifrågasatt huruvida man delade de fanatiska värderingar som låg till grund för attentatet – att man ansåg mordet vara rättfärdigade och att Charlie Hebdo hade sig själva att skylla.

Men det finns en tvetydighet i #JeSuisCharlie. Tvetydigheten ligger i att tidningen Charlie Hebdo blev en metafor för yttrandefrihet och tidningen på ett vis fränkopplades diskursen som formades kring #JeSuisCharlie. Det innebar att när människor sade sig vara Charlie tog de ställning för yttrandefrihet, och kanske inte i första hand för tidningens ideal. Men det var inte riktigt så enkelt, därför att hashtaggen ordagrant innebar att vara Charlie, och därför att även vara Charlie Hebdo. Problemet låg i att #JeSuisCharlie inte representerade yttrandefrihet för alla. Eftersom #JeSuisCharlie på det sättet fortfarande hade en explicit koppling till tidningen, som en del twittrare i materialet inte kunde koppla till en inkluderande yttrandefrihet, kände man ett behov av att skapa en hashtag för demokrati som också var representativ för ”de andra”, nämligen #JeSuisAhmed.

Skiljelinjen mellan att vara, eller inte vara, Charlie gick därför från att vara svart och vit till en gråzon när hashtaggen #JeSuisAhmed skapade utrymme till reflektion kring vad det kunde innebära att inte vara Charlie. Den metafor för demokrati som #JeSuisCharlie hade blivit, och vad det betydde att inte stå bakom den metaforen, ledde till ett behov att kunna vara kritisk mot Charlie

Hebdo som tidning. Det handlade om att kunna vara kritisk utan att för den delen ställa sig emot de demokratiska ideal som #JeSuisCharlie kommit att representera. #JeSuisAhmed blev en metafor för att vara muslim och demokratisk, utan att behöva ställa sig bakom tidningen Charlie Hebdos satir.

Precis som att tidningen Charlie Hebdo på ett vis stod utanför diskursen, stod även Ahmed Merabet utanför diskursen kring #JeSuisAhmed. Han blev istället metaforen för muslimer i en demokrati, vilket i grunden var poängen med hashtagen – att visa att muslimer är förenliga med demokrati. Det gjordes i materialet ett antagande om att Merabet till följd av sin religion identifierade sig med en kultur som tillskrevs muslimer, och det är i detta grunden för reflektion finns. Det stärker ofrånkomligen en diskurs om muslimer som något specifikt som inte kan stå utanför sin religion – som en del av de Andra, och som inte kan ses som en del av det sociala rum som diskursen kring väst kommit att forma. Det blev i materialet en form av antagande om att på grund av att han är muslim så är han per automatik emot tidningen Charlie Hebdo, men det för oss åter tillbaka till vad en muslim är och vem som har rätten att definiera detta. Det återkopplar till synen på muslimer som en homogen entitet för vilka tro inte kan kopplas bort från kultur och politiska system och där begrepp som extremist, islamist och muslim alla är en del av samma kultur.

Då en kultur formas av gemensamma normer och värderingar, tillskrevs därför muslimer de normer och värderingar som egentligen enbart är representativa för extremister. Det väcker en reflektion om detta på så vis formar en diskurs där islam inte bara är en tro utan också ett uttryck för en specifik kultur, där vår förståelse för vad det innebär att vara muslim är mycket snävare än vad det exempelvis innebär att vara kristen och som en del av västvärlden. Att vara kristen ger möjligheter att kunna identifiera sig på andra sätt utöver sin tro, och det är inte låst vid en specifik kultur, där egenskaper i den kristna kulturen tillskrivs en entitet av kristna. Vad vi kunde se i vårt material, var att denna möjlighet till flera identiteter var begränsad för muslimer, vilket bidrog till att skapa en starkare känsla av The West and the Rest.

Referenser

Tryckta källor:

Alexander JC, Eyerman R, Giesen B, et al. (2004) *Cultural Trauma and Collective Identity*. Berkeley, CA: University of California Press.

Bonilla, Yarimar & Rosa Jonathan. (2015) #Fergusson: Digital protest, hashtag ethnography, and the racial politics of social media in the United States. *American Ethnologist. Journal of the American Ethnological Society*, Volume 42, Issue 1 February 2015, Pages 4–17

Bergström, Göran & Boréus Kristina. (2012) *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3 Uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Burr, Vivien (1995) *An Introduction to Social Constructionism*. London and New York: Routledge

Dyer, Richard (1997) *White*. London and New York: Routledge

Eriksson, Moa. (2016) Managing collective trauma on social media: the role of Twitter after the 2011 Norway attacks. *Media, Culture & Society*, Vol. 38(3) 365–380

Fairclough, Norman (2003) *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London and New York: Routledge

Gustafsson, Nils. (2015). Big data, small data och etik i internetforskningen: utmaningar för samhällsvetenskapen. i G. Andersson, & M. Jerneck (redaktörer), *Samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund - en vital 50-åring*. (s. 540-547). Lund University

Hall, Stuart (1992) *The West and the Rest: Discourse and Power*. I Bram Gieben och Stuart Hall (red.). *Formations of Modernity: Understanding Modern Societies an Introduction Book I*. Polity Press, 185-225

Huntington, Samuel P (1993) The Clash of Civilizations? *Foreign Affairs*, Summer 1993 issue, Pages 22-49

Leone, Massimo. (2015) To be or not to be Charlie Hebdo: ritual patterns of opinion formation in the social networks, *Social Semiotics*, 25:5, 656-680, DOI: 10.1080/10350330.2015.1080038

Rathnayake, Chamil & Suthers, Daniel D (2016) Networked Solidarity: An Exploratory Network Perspective on Twitter Activity Related to #illridewithyou. *2016 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS)*, Pages 2058-2067

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Weller, Katrin; Bruns, Axel; Burgess, Jean; Mahrt, Merja; Puschmann, Cornelius. (2014) *Digital Formations: Twitter and Society*. New York: Peter Lang Publishing Inc.

Nyhetskällor:

BBC news Europe (20150108). "Charlie Hebdo and its place in French journalism"

<http://www.bbc.com/news/world-europe-15551998>

(Hämtad: 2016-05-14)

BBC Trending, Mukul Devichand (20160103). "How the world was changed by the slogan 'Je Suis Charlie'"

<http://www.bbc.com/news/blogs-trending-35108339>

(Hämtad: 2016-05-14)

Dagens Nyheter (20150107). "Redaktionen förstördes av en bomb 2011"

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/redaktionen-forstordes-av-en-bomb-2011/>

(Hämtad: 2016-05-14)

Huffpost Religion, Carol Kuruville (20150109) ”#JeSuisAhmed Reminds Us That A French Muslim Died To Protect Free Speech”

http://www.huffingtonpost.com/2015/01/08/jesuisahmed-twitter-hashtag_n_6438132.html?utm_hp_ref=tw (Hämtad 2016-05-11)

SvD (20150107). ”Just nu: Följ läget efter terrordådet i Paris”

<http://www.svd.se/just-nu-folj-laget-efter-terrordadet-i-paris>

(Hämtad: 2016-05-10)

SvD Kultur (20150112). ”Växande diskussion om Charlie Hebdo”

<http://www.svd.se/blev-allt-mer-islamofob-efter-11e-september>

(Hämtad: 2015-05-15)

SvD, Lena Johannesson (20060212). ”Karikatyrns utveckling har varit smärtsam”

<http://www.svd.se/karikatyrens-utveckling-har-varit-smartsam>

(Hämtad: 2015-05-15)

SVT Nyheter (20160107). ”Bildspel: Ett år efter terrordådet mot Charlie Hebdo”

<http://www.svt.se/nyheter/utrikes/ett-ar-efter-terrordadet-mot-charlie-hebdo>

(Hämtad: 2016-05-15)

SVT Nyheter (20150108). ”Attentaten som skakade Frankrike”

<http://www.svt.se/nyheter/utrikes/massakern-i-paris-detta-har-hant>

(Hämtad: 2016-05-15)

SVT Text & webb/Kulturnyheter (20070524). ”Satirtidning frias för Muhammedteckningar”

<http://www.svt.se/kultur/satirtidning-frias-for-muhammedteckningar?gmenu=search>

(Hämtad: 2015-05-15)

Övriga:

Europaportalen (2014). ”Svenskar ”minst ignoranta” – överskattar ändå andelen muslimer och arbetslösa”. <http://www.europaportalen.se/2014/10/svenskar-ignoranta-overskattar-andelen-invandrare-och-arbetslosa> (Hämtad: 2016-05-10)

Twitter <https://twitter.com>